

הפגנות ודקירות. "חורייה! חורייה!" (עצמאות!) זוהי צעקת ההמון הנסער המפגין ליד ארמון הביי של טוניסיה. בערים השתפקו רבבות לאומנים בהפגנות ענק, התנפלויות על בתי עסק זרים, דקירות צרפתים בודדים או חנוונים יהודים. אולם בערי השדה קיבל המרד הטוניסאי ממדים של מלחמה ממש.

"הרם ידים!" בתמונה נראה חייל צרפתי בשעת חיפוש שנערך סמוך לארמון הנציב העליון הצרפתי בעיר טוניס. תחת איום הרובה מרים האיש משמאל, המכיר את עצבנות החיילים הצרפתים, את ידו.

אותו ולא נכנעו כפי ששעו בפרס. שהרי כל כך רצה לדמות למוסארק!
ואז באה הצעתו של פארוק. הוא יפטר את אל-נחאס שיצא בצורה נאה זו מן הזירה וייר שאר בזכרון העם כאדם אשר הכריז את מל" הפיוס המצרים באנגלים. יורשו ינקוט בצעדי הפיוס המצרים כלפי האנגלים, ינסה לאחות את הקרע העמוק.

ואמנם עם הרמז הראשון פתחו הבריטים— בהמרצת ארצות-הברית — את זרועותיהם. ההצעה על הקמת ברית הגנה מרחבית עדיין עומדת, מצרים יכולה לתפוס בה מקום מכובד. דרושה רק הסכמה מצדה שחילת הברית ישארו באזור התעלה. בריטניה תכיר בעקרון הפיוס המצרים וצבאותיה ישארו בה רק כחלק מכוונות הברית.

כסף אמריקאי יזרום למצרים, צבאה יאומן היטב, תעשייתיה תפותחנה — ואולי גם יוכר פארוק כמלך הסודאן. הכל יסתדר בכי טוב, וכל צד יגשים את שאיפותיו. רק דבר פועט לא יוגשם — רצון הפלאח והפועל כי מצרים תהיה למצרים בלבד.

מלאו התמיכה לעלי מאהר ולממשלתו. ה' תנאי שהעמיד: שהממשלה החדשה תמשיך במאבק על העצמאות. עד לאוסף זנבות ה' סגירות האחרון הבין העם המצרי כי היו אלה רק מלים חסרות-תכלית להציל את כבוד הוופד, לחפות על כניעה ללא תנאי.

רצון הפלאח והפועל. מה הביא לי מפנה פתאומי זה? מדוע לא התקומם הפר- למנט המצרי — ומאחוריו כל העם — נגד האיש שהועלה עלידי פארוק?

הסיבה היתה פשוטה. לא היה זה איש אשר פארוק בלבד העלה אותו לשלטון. עלי מאהר קיבל את תפקיד אל-נחאס רק מפני שאל-נחאס רצה בזאת. הקרב הגדול בין האנגלים והממשלה המצרית באימפליה ומהומות ה' מחרת בקהיר הבהילו את אל-נחאס הוקן, עוררו בלבו את החשש שהרחיק לכת. מעולם לא חשב כי הכרותו לפני כשלושה חדשים על ביטול החוזה האנגל-מצרי תגרוור אחריה מארעות כאלה. "אם יש דבר שאל-נחאס לא יסלח לעולם לאנגלים", נהוגים לספר בחוגים הגבוהים של קהיר, "היא העובדה שאיכזבו

מאות תושבים מקומיים. תביעותיהם של הטוניסאים פשוטות: הם דורשים עצמאות מוחלטת, זכות לקביע בעצ- מם את גורל ארצם. הם תבעו את ביטול המ- צב הקיים אשר בו מחזיקים הצרפתים (אשר מספרם בטוניסיה מגיע ל-150,000) במחצית המקומות בממשלה בומן ששאר התושבים (למעלה משלושה מיליון) זכאים לחצי השני בלבד.

מתיישבים צרפתיים אלה — ועמם כמאה אלף יהודים — מתנגדים לתביעה זו וגם ל' תביעה להפוך את טוניסיה חלק מצרפת (כאל- ג'יריה) עם זכות לשגר נציגים ונבחרים לפרי- למנט בפאריס. כי אז תונהגה בחירות חופ- שיות שתחסלנה את עדיפותם הנוכחית של הצרפתים. כסיבה המשכנעת ביותר לעמדתם מביאים המתיישבים הצרפתיים לממשלת פא- ריס את העובדה כי בטוניסיה השקיעו למעלה מששים מיליארד פרנק, נכס גדול שילך לאי- בוד אם די הערבים תעלה. ובשנת 1952, שנת משברים כלכליים ומחסור בחומרי-גלם, עולה שיקול כספי זה על כל שאיפות הערבים לצדק או לחופש. באוני פאריס חזק קול הממון הצפון-אפריקאי מקול ההמון.

מצרים

ההר הוליד עכבר

"בחוצות עוד מעשנות החורבות. אך לא עליהן אנו בוכים. דמעותינו זולגות על חור- בות אחרות — חורבות תקות העם המצרי!" כך כתב השבוע אל-אכואן אל-מוסלמי. בטאון ארגון האחים המוסלמים המר- פיע בקהיר. בעיניו לא היתה החלפת ממשלת אל-נחאס בממשלת עלי מאהר אלא תקיעת סכין בגב האומה, בגידה בשאיפות מצרים לעצמאות.

הדחת אל-נחאס לפני שבועיים נראתה ב' רגע הראשון אך צעד נוסף בריב הישן בין בית-המלכות המצרי לבין מפלגת הוופד, ריב אשר מקורו בין פואד, אבי פארוק וסעד זג' לול, קודמו של נחאס. משך יממה תמימה ל' אחר "השבת השחורה" אשר בה השתוללו רבבות ברחובות הבירה (העולם הזה 744) חיכו המצרים ועמים אחרים ברחבי העולם בנשימה עצורה להתפתחות חדשה. לפי כל הסימנים ומסורת הבמה הפוליטית המצרית היתה צריכה לבוא תקופה של הש' תוללות בה ינהג כל איש כטוב בעיניו. לא חסרו אף ניחושים על מעשה זה או אחר, על תוכניות תנועות וגופים מסוימים — רצח המלך עלידי הוופד, רצח אל-נחאס עלידי ה' אחים המוסלמים, נסיון הפיכה של הסוציא- ליסטיס-פאשיסטים לובשי החולצות הירוקות של מיסר אל-פתאח בראשות אהמד חוסיין, כיבוש אלכסנדריה וקהיר עלידי כוחות יב' שה וים של הבריטים.

אולם מכל הניחושים לא התאמת אחד. היה זה כאותו הר אגוזי שהוליד עכבר. בעו- טות לאחר שמאהר הרכיב את ממשלתו הו' פיע בפניו בית הנבחרים המצרי אשר בו יושב רוב עצום של צירי אל-וופד. מפלגת מוסטפא אל-נחאס המודח והצירים קמו בהתרגשות עמוקה על רגליהם — לא ליידות כסאות וקסות-דיו על ראש הממשלה החדש, לא להטביעו בסערת בוז וקיסרוגים — כי אם להריע לכבודו.

טרם הספיק עלי מאהר להבהיר בפני הפר- למנט את קחי מדיניותו קם פואד סראג אל- זין, שר הפנים לשעבר, מכוון הוופד ומוס- טפא אל-נחאס מאחורי פרגוד חיוכו השמנמן והצהיר: "בשם מפלגתי אני מבטיח את

לאחר שוחרר ממעצרו לא נהנה בורגיבה מחופש ארוך: ב'1938 נעצר שנית, נשלח לבית-הסוהר של מרסילל בערן, מרד והסתה למרד". משם שוחרר כעבור ארבע שנים על- ידי כיבוש העיר בידי הגרמנים שסייעו בידו לחזור לטוניס, דרך רומא.

משך תקופה קצרה הוא תפס מקום חשוב בחיים הציבוריים של מולדתו, אולם חיש מהר נוכח לדעת, כי האוירה אינה נוחה לשאיפות לאומניות. הוא השתלק לקהיר, הפך מזכיר הוועד למען שחרור אפריקה הצפונית, אשר בראשו עמד עבדל כרים, מי שהיה ראש מל' חמת הריף נגד הצרפתים והספרדים בצפון אפריקה בשנות 1920—1926. כעבור זמן מה הוצא מן הוועד לאחר שהושמעו נגדו תלו- גות על מעילה בכספים שנתרמו עלידי צפון- אפריקאים, תושבי ערב, לטובת מולדתם.

איתה האשמה הוטחה בפניו שנית בסוף 1948 בהיותו בטריפולי שם אסף כסף לטובת ערביי ארץ-ישראל. מתנגדיו, אשר לדברי רביב קיבלו שוחד מן הצרפתים, האשימו אותו כי גנב 100 אלף פרנקים מן התרומות. כתוצאה מזה נאלץ לעזוב גם את טריפולי, ביקש לחזור לטוניס. הצרפתים נאותו לבקשתו, ב' תקוה כי מצוקתו הכספית תרכך את התנג- דותו להם, תהפכו משקל נגדי להשפעת עב' דל כרים היושב בקהיר. הם קיוו גם, כי היר- תו נשוי לאשה צרפתיה, מתילד לוריין, וה' עובדה שבגו חביב כאמל, יליד צרפת הלומד עתה בפאריס, ישפיעו עליו אף הם.

אולם בארץ בה הבקשיש מוסד מכובד וקבוע, ונשואי תערוכת בשכבות האיני- טליגנציה והמעמד השולט תדירים, לא עשו גילויי הצרפתים שום רושם על הטוניס- אים — אם בורגיבה אמנם עשה את אשר ייחסו לו היה זה מתוך הכרח למא- בק הלאומי, לא לשם הנאה עצמית. בורגיבה חזר למקומו הקודם, החזיר עמו דם חדש למפלגתו.

אללה לא ירשה. בין אוהדיו החשובים ביותר נמנו עתה שדלי, בנו של אל-אמיני ביי וסאלח בן-יוסוף, שר המשפטים של טוניסיה. דרכם הגיע אל הביי עצמו, העביר אליו את כל הצעות ודרישות אל-דסתור אל-ג'ידי. סיס' מתו, שהפכה במרוצת הזמן סיסמת רוב הח' צר ורחובות העיר היתה: "אללה מעולם לא הרשה כי זרים ישלטו על מוסלמים והוא מעו- לם לא ירשה!"

כאשר לפני חודש מצאה צרפת את עצמה באחד ממשבריה הממשלתיים התדירים ניצל בורגיבה את ההזדמנות, נתן פקודה ליחידות לוחמים מבין אוהדיו להתקיף את השלטון הצרפתי ב'70 מקומות בבת אחת בכל רחבי טוניסיה. הנציב הצרפתי שמגנה לתפקידו לא מכבר, ז'אן דה-הוטקלוק, שיגר מברק לפא- ריס, ביקש הוראות כיצד לפעול, נטל ביצ' תימים את כל הסמכויות לידיהו.

יומיים לאחר הגיעו לטוניס היה צריך למ' סור את כתב האמנתו לביי, בנוכחות כל חב' רי הממשלה ונכבדי העיר. סאלח בן יוסוף, השר אוהד אל-דסתור אל-ג'ידי ביקש לקבל מידי הנציב את המכתב ולשמש תורגמן. הוט' קלוק הסביר, כי אין הוא מעוניין במתווך עויין, ביקש כי דבריו יועברו, כמקובל, דרך ראש הטקס.

היתה זאת סטירת-לחי ראשונה ללאומנים. אחריה באה סטירה שנייה שהדהדה ברחבי העולם: גודוי חיל רגלים, מטוסים ויחידות קומנדו צרפתיים נכנסו לפעולה, חיסלו באכ' זריותם המסורתיות את המרד. בראש עמד הגנרל גרבי, האדם אשר "השכין שלום" באי מדאגסקר לפני שנים מעטות, במחיר חי

סמוך המאבק. חביב בן עלי בורגיבה, ראש מפלגת אל-דסתור אל-ג'ידי, עורך-דין טוניסאי חזין פאריס, הוא האיש המסמל בעיני מיליוני טוניסאים את המאבק לעצמאות, אשר עבורה שילם כמה שנים מחייו בבתי-סוהר צרפתיים ובגלות. כאשר פרצו המאורעות האחרונים אסרו עליו הצרפתים להופיע בפומבי, מחשש פן-להיב את ההמון למעשי-אלימות נוספים.